

Mint a kalandok: minta-kalandok

A Minta Alapítvány kiállításai

Széles Edina:

Minta-mozaik /

Edina Széles:

Mosaic of Patterns

[2013] pamutvászon,
pamut- és selyemszál,
vegyes technika: kézi
festés, varrás, hímzés /
cotton, cotton and silk
yarn, miscellaneous
techniques: hand
painting, sewing,
embroidery
[31x78 cm]

■ A minta mint vizuális, mint művészeti jelenség mi-
benlétének meghatározásával nem kell sokat vesződnünk: a budapesti Múcsarnokban 1988-ban megrendezett *I. Nemzetközi Mintatriennále* kapcsán a kiváló textilművész és művészeti teoretikus, a közelmúltban elhunyt Attalai Gábor (1934–2011) már elvégezte ezt a feladatot. A *Művészet* című folyóirat 1989. áprilisi számában közreadott tanulmányban megfogalmazott Attalai-eszmefuttatás a mintát, a mintázatot, a mustrát, a példát, a patternt, az etalont, a rasztert, a raportot, az idiómát vagy paradigmát „meglehetősen rejtélyes és sokirányú médiumként”, illetve olyan „Janus-arcú médiumként” jellemzi, amely „sok mindent hoz és visz a tömeg- és elitkultúrák közötti körforgalomban”. Attalai Gábor az eme negyedszázaddal ezelőtt írt tanulmányában megállapította, hogy noha „[a] minta a tömegkultúra és tömegesztétika elixírje volt valaha”, az 1980-as évek kulturális-művészeti valósága – és maga a valóság – válsághelyzetet jelez: „A korszak, amibe sodródtunk, lassan minták nélkül marad. Napjainkra már nemcsak a tiszta, de a bamis motívumok is mind elkoptak. A szertesztét bintett hazug formák mindent elborító marcipántöredéke úgy takarja el a valóságost, hogy ki sem derít-

hető, melyik-melyik. Aminek valaha becsülete, kivetető értelmes rajzolata volt, az is mind odavan. Lerobbant motívumok eldorádója keríti be a mindennapok mintacsőd-

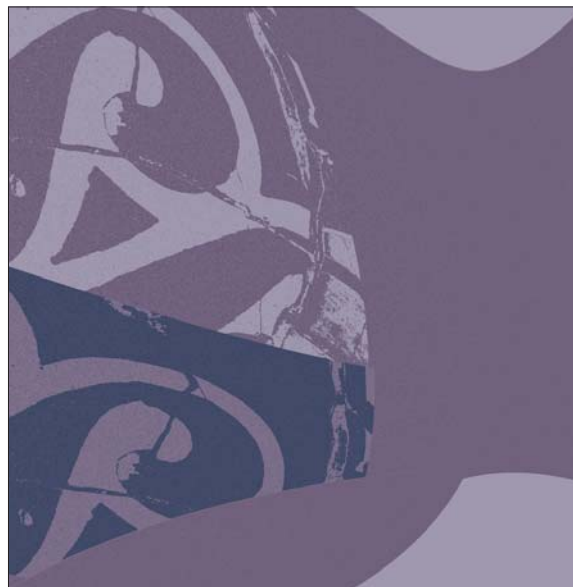
Honfi Katalin:

Rejtőzködő minta /

Katalin Honfi:

Hiding Pattern

[2011] festővászon,
digitális nyomtatás /
canvas, digital print
[160x160 cm]

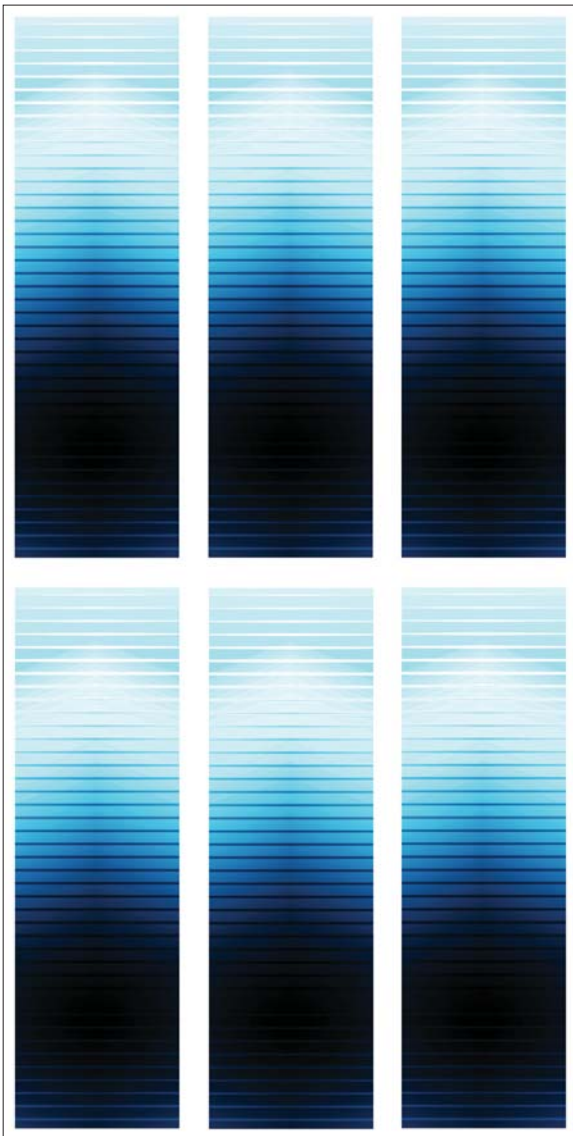
Polgár Csaba:
Rejtőzködő minta /
Csaba Polgár:
Hiding Pattern
 [2011] *papír,*
műanyag, vegyes
technika, kollázs /
paper, plastic,
miscellaneous
techniques, collage
 [80x160 cm]

megszakadt, a magyar művészek megannyi tematikus, hazai és külföldi kiállítóterekben rendezett tárlattal írták tovább ezt a különös minta-történetet. A gazdag eseménytörténetből csak taláломra emelünk ki néhány fontos bemutatót: 1986, *Textiltervek* (Budapest Galéria, Budapest); 1987, *Trikó* kiállítás (Tölgyfa Galéria, Budapest); 1990, *Interstoff* (Frankfurt); 1993, *Mint a Minta* (Budapest Galéria Lajos utcai Kiállítóháza, Budapest); 1995, *Zászló* (Magyar Intézet, Párizs); 1999, *Minta* (Múcsarnok, Budapest); 2001, *Minta-fenomenonok* (Tölgyfa Galéria, Budapest). 2002 után az ekkor megalakult, az alapító Polgár Csaba textilművész által szervezett, majd T. Doromboz Mária, később és napjainkban az Erdei Irma textilművész vezette Minta Alapítvány által fémjelzett tárlatok sorából az alábbi bemutatókra emlékeztethetünk: 2003, *Minta-rétegek* (Textilmúzeum, Budapest); 2004, *Quasi-képfestő* (Szentendre); 2006, *Quasi-képfestő* (Magyar Intézet, Szófia); 2008, *Minta-designerek* (Árkád Galéria, Budapest); 2010, *A motívum motívációi* (Táncszínház Galéria, Budapest); 2011, *Minta-csíkok* (Aranytíz Kultúrház, Budapest); 2011, *Rejtőzködő minta* (Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. Galériája, Budapest); 2012, *Minta-ünnep* (Aranytíz Kultúrház, Budapest); és a

legutóbbi, 2013-as rendezvény a *Minta-mozaikek* című kiállítás volt (Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének Andrassy úti Galériája, Budapest).

Jóllehet a minta nem csupán textilművészeti médium – a minta-motívumok magától értetődő természetességgel jelennek meg más művészeti ágazatokban, így a kerámiaművészetben, a mozaikművészetben és az üvegművészetben, az építészetben, a festészetben és a grafikában is – ezen hajdan iparművészetinek nevezett ágazat alkotói a közelmúlt évtizedeiben meghatározó szerepet vállaltak a minta-adásban, a mintakészítésben. Mindez természetesen szoros összefüggésben van az ipari textil, a nyomottanyag-tervezés és tervezőképzés erős magyarországi jelenlétével is. Az *I. Nemzetközi Mintatriennálé* szereplői között – olyan jelentős életműveket építő, más területeken dolgozó alkotók, mint Gellér B. István, Hegedűs 2 László, Kádár Katalin, László Bandy, Móder Rezső, Pázmándi Antal, Szikora Tamás társaságában – a magyar textil legkiválóbb alkotói mutatkoztak be: mások mellett Bajkó Anikó, Balázs Irén, Balogh Edit, Gink Judit, Gulyás Kati, Kneisz Eszter, Pasqualetti Zsófia és Solti Gizella. És a több évtizedes folyama-

kus együtt munkálkodását jelzi az egyik közelmúltban rendezett tárlat, a 2011-es *Minta* című kiállítás művész-névsora: Czeglédi Júlia, Erdei Irma, Golarits Erzsébet, Hendzsel Ilona, Honfi Katalin, Kapolyi Márta, Kass Eszter, Kelemen Kata, Kubó Éva, Makkai Márta, Mercz Zsuzsanna, Orient Enikő, Páczelt Andrea, Polgár Csaba, Széles Edina, Széles Judit, Szentiványi-Székely Enikő, Sziráki Katalin, Varga Anikó is, amelynek kapcsán annyit mindenképpen meg kell jegyeznünk, hogy a minta-tervezők és -alkotók körében a nőművészek, illetve a művésznők túlnyomó, súlyos többségben vannak.

A minta-motívum – amelynek különössége talán leginkább a tükrözés, az egymásba-kapcsolódás, az ismétlés, a végtelenbe futó megsokszorozás, és ettől függetlenül és ezzel szoros összefüggésben a hangsú-

Erdei Irma:
Rejtőzködő minta /
Irma Erdei:
Hiding Pattern

[2011] festóvászon,
digitális nyomtatás /
canvas, digital print
[160x80 cm]

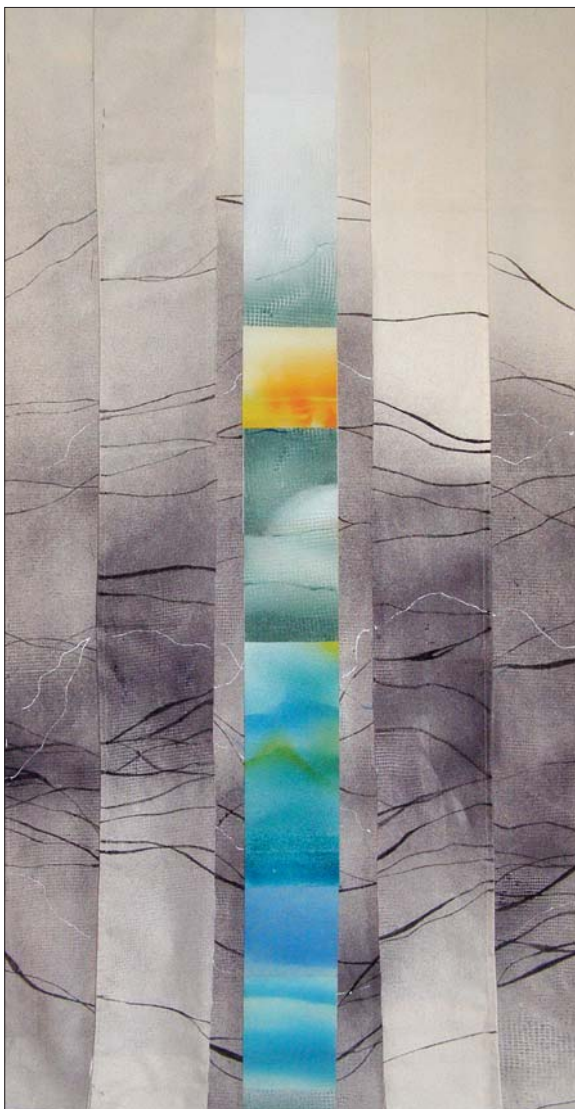

tok megszakíthatatlanságát bizonyítja, hogy a kezdeti törekvések szellemében, az 1986-os kiállításon fellépő alkotók közül ma is rendszeresen jelen vannak a minta-kiállításokon, mint Czeglédi Júlia, Kelemen Katalin, Polgár Csaba és Széles Judit textilművészek. S az idősebb és a fiatalabb minta-tervezők harmoni-

→ lyossá válásban, az emblemikus sűrítésben, a motívumtengerből való kiemelkedés szándékában és lehetőségében rejlik – nem stílus- és nem kifejezés-függő vizuális jel: lehet figuratív, pontosan megidéző és stilizált, és lehet absztrakt, elvonatkoztatott nyelvezetű. A minta-jelenség varázslatos természete nem a nyelvben, hanem abban a paradoxonban ragadható meg,

Széles Judit:
Rejtőzködő minta /
Judit Széles:
Hiding Pattern
[2011] *vetex, csipke,*
akrilfesték, spray /
vetex, lace,
acryl paint, spray
[160x80 cm]

←
Mercz Zsuzsanna:
Rejtőzködő minta /
Zsuzsanna Mercz:
Hiding Pattern
[2013] *pamut, saját*
színezés, kézi festés,
foltvarrás / cotton,
individual colouring,
hand painted,
patchwork
[160x160 cm]

Kapolyi Márta:
Rejtőzködő minta /
Márta Kapolyi:
Hiding Pattern
[2011] *pamutvászon,*
impregnált textil, kézi
festés, applikáció /
cotton, impregnated
fabric, hand painted,
appliqué
[150x100 cm]

amely az egyedi és a sokszorosított jelleg között feszül: a mintában az autonóm, a speciális és a sokszorososan megismételt (végső soron sablonná váló) úgy kapcsolódhat egymással – gyakran az illuzionizmusok eszközeit is kiaknázza, valóságost és látszatszerűt indukálva és összemosva –, hogy az eredetiség elve és természete valójában nem sérül. Elgondolkodtató jelenség, hogy a közelmúlt és a napjaink mintái között

Széles Edina:
Rejtőzködő minta /
Edina Széles:
Hiding Pattern
 [2011] *papír, fonal,*
egyéni merítettpapír-
technika / paper,
thread, individual
mould-made paper
 [160x160 cm]

→
Orient Enikő:
Minta-mozaik /
Enikő Orient:
Mosaic of Patterns
 [2013] *papír,*
papírhajtogatás,
kirigami / paper,
paper folding,
kirigami
 [60x60 cm]

viszont szinte kizárólagosan elvont motívumokkal találkozhatunk: közvetlenül a valóságra reflektáló kompozíciók, kompozíciós elemek nem, vagy csak nagyon ritkán bukkannak fel. Az elvonatkoztatások világában uralkodnak a lírai absztrakt és a konstruktív szellemű

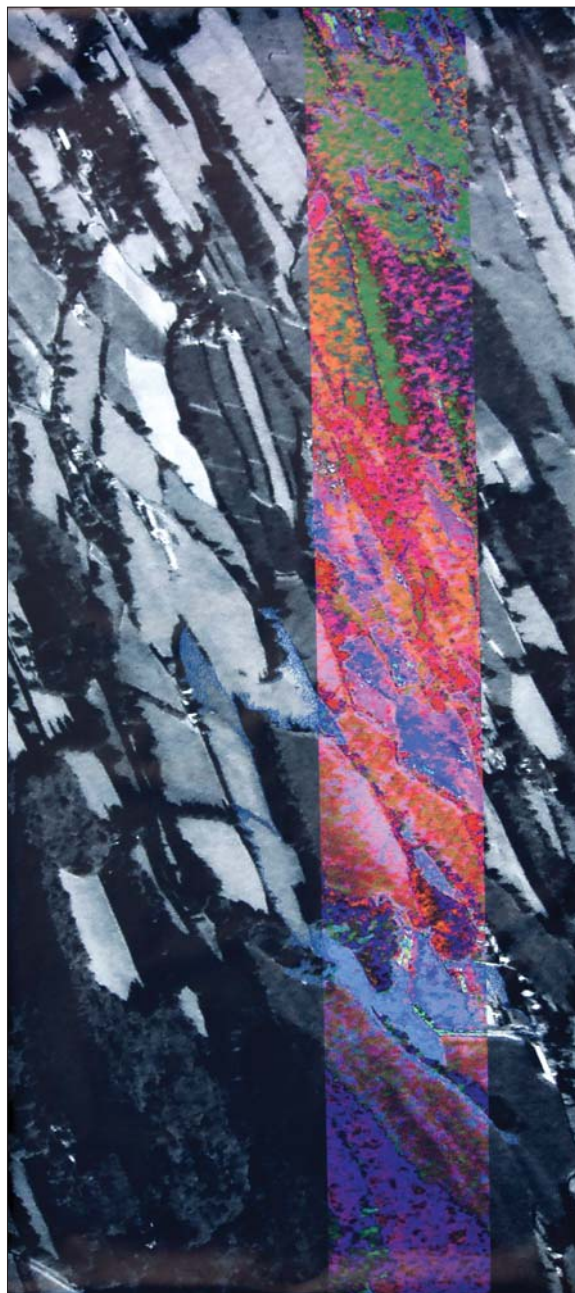
mintakollekciók, amelyekben hol a festői, hol a grafikai kifejezőeszközök, esetenként a színfoltok, máskor a vonalas elemek kapnak főszerepet. Napjaink mustrái körében két fő áramlat körvonalazható: a geometrikus és organikus jellegű motívumok használata az

uralkodó, s mindkét körben felfedezhetünk aprólékosan kimunkált, megannyi részletelemből szervezett és nagy, egy-egy motívumra épített, tiszta szerkezetre, áttekinthető felépítésre törő kompozíciót. Minimalista felfogású és festői hatásokban dúskáló, gesztus jellegű és meditatív hangvételű minta-tervek és minta-kompozíciók sorakoznak egymás mellett a Minta Alapítvány – általában egy-egy tematikát felvető és körüljáró – kiállításain.

A jelenkori mustrák alkotóinak kalandját egységesen csupán egy azonos művészi elv vezérli: hogy a minta-lehetőséget rejtő, a mintává válni vágyó és mintává nemesedő műveik ne lehessenek üres díszek, semmitmondó, fellengzős díszítmények.

WEHNER TIBOR
művészettörténész

A fotókat a Minta Alapítvány bocsátotta rendelkezésünkre.

→
Szentiványi-Székely
Enikő: Rejtőzködő
minta / Enikő
Szentiványi-Székely:
Hiding Pattern
[2011] *festővászon,*
digitális nyomtatás /
canvas, digital print
[160x80 cm]